

2018-087

Archeologienota Brugge Park 1A

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

10-8-2018

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Brugge Park 1A (provincie West-Vlaanderen), gelegen binnen de afgebakende archeologische zone van de historische stadskern van Brugge, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 300m² of meer bedraagt en de bodemingrepen groter zijn dan 100m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is ca. 552m² groot en kent een onregelmatige vorm. Het terrein is volledig bebouwd en betreft een grote garage van 1 bouwlaag hoog, met daarop een plat dak. Aan de straatzijde is een toegang voorzien door middel van 3 poorten met daarboven een zolderverdieping met hellend dak. In het oosten bevindt zich een bouwvolume met daarboven eveneens een zolderverdieping met hellend dak. Er zijn geen zichtbare kelders aanwezig in de gebouwen.

Het plangebied is gelegen in de stadskern van Brugge en werd vermoedelijk in de 13de eeuw bij de stad opgenomen. Het bouwblok waarin het plangebied zich momenteel bevindt, had minstens sinds eind 15de eeuw een residentiële functie en had op dat moment ook reeds zijn huidige uitzicht. Aan de straatzijde bevonden er zich gebouwen, met erachter een open ruimte die dienst deed als achtererf, tuin en/of binnenkoer. Midden 13de eeuw vestigden de minderbroeders zich aan de overzijde van Park, en richtten ze een klooster met kerk, pandgang, begraafplaats en groot domein in. In de loop van de 19de eeuw werd dit domein ingericht als parkgebied. De omringende gebouwen die grenzen aan het plangebied gaan bijna allemaal terug tot de 16de-17de eeuw, enkel de gebouwen op het plangebied zijn recenter van aard. Vermoedelijk dateren ze van in de loop van de 20ste eeuw. In ieder geval was een deel van het plangebied tot na 1950 een onbebouwde open ruimte, pas later raakte het terrein volledig bebouwd. Op heden zijn er geen kelders gekend onder de huidige gebouwen. Binnen het bouwblok waar het plangebied zich bevindt, vond nog geen archeologisch onderzoek plaats. Wel werden enkele onderzoeken uitgevoerd ten zuidwesten van het plangebied, waarbij sporen en vondsten vanaf de late middeleeuwen werden aangetroffen: o.a. leerlooierijen langsheen het Pandreitje, en een deel van de begraafplaats van het minderbroederklooster kwamen aan het licht. Op basis van bovenstaande gegevens kan aan het plangebied een hoge archeologische verwachting toegekend worden. De bebouwing op deze locatie gaat minstens terug tot eind 15de eeuw. De bestaande bebouwing is eerder recent van aard en niet onderkelderd, wat kan betekenen dat er direct onder het huidige vloerniveau archeologische sporen en vondsten aanwezig kunnen zijn die kunnen teruggaan tot de late middeleeuwen. Aan straatzijde kunnen diverse archeologische niveaus verwacht worden die te maken hebben met de opeenvolgende bewoning op deze locatie (bvb. meerdere vloerniveaus, hardplaatsen, funderingen, oude kelders,...). Meer naar achter, op de voormalige binnenruimte van het bouwblok, kunnen sporen aanwezig zijn die te maken hebben met de voormalige functie als achtererf: waterputten, beerputten, afvalkuilen, resten van bijgebouwen, tuinlagen, perceelsgreppels, sporen van ambachtelijke activiteit, enz.

Het bestaande gebouw wordt omgevormd tot een buurtwinkel. Als onderdeel van de werken zal over het volledige gebouwenbestand de bestaande vloer worden uitgebroken om een nieuwe betonvloer plus isolatie en chape te plaatsen. De bestaande vloer wordt uitgebroken tot op een nieuw niveau

van -80cm. Eronder wordt plaatselijk nieuwe riolering uitgevoerd die nog wat dieper gaat dan -80cm, alsook een infiltratieput van 3,55m diameter, een septische put en een vetvanger. De geplande werken houden dus aanzienlijke bodemingrepen in, over het totale plangebied.

Het plangebied kent een hoge archeologische verwachting voor wat betreft stedelijke sites vanaf de 13de eeuw tot heden. Er kan een complexe stratigrafie verwacht worden op het terrein. Aangezien de bovenste archeologische restanten zich in dergelijke stadscontexten soms heel ondiep onder het huidige loopniveau, onder de huidige vloer, bevinden, is de kans zeer groot dat er archeologisch erfgoed vernield zal worden bij de werken. Omdat op basis van enkel het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site, en de aard en bewaringstoestand ervan, echter niet precies kan aangetoond worden, is een verder vooronderzoek noodzakelijk. Dit verder vooronderzoek zal ongetwijfeld relevante kennisvermeerdering genereren voor zowel de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de stad Brugge, als voor de ontwikkeling van de site zelf en het bouwblok waartoe het sinds lang behoort, en waar tot op heden nog geen archeologisch onderzoek plaatsvond. Dit verder vooronderzoek dient in uitgesteld traject te gebeuren, aangezien de site momenteel nog in gebruik is.

Gezien de ligging in een stadscontext, waarbij een complexe stratigrafie verwacht wordt, met het voorkomen van puinpakketten, funderingen, vloeren,... in de bodem, is het uitvoeren van een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefputten en -sleuven, de enige relevante onderzoeksmethode om deze site te onderzoeken. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden hieronder behandeld.

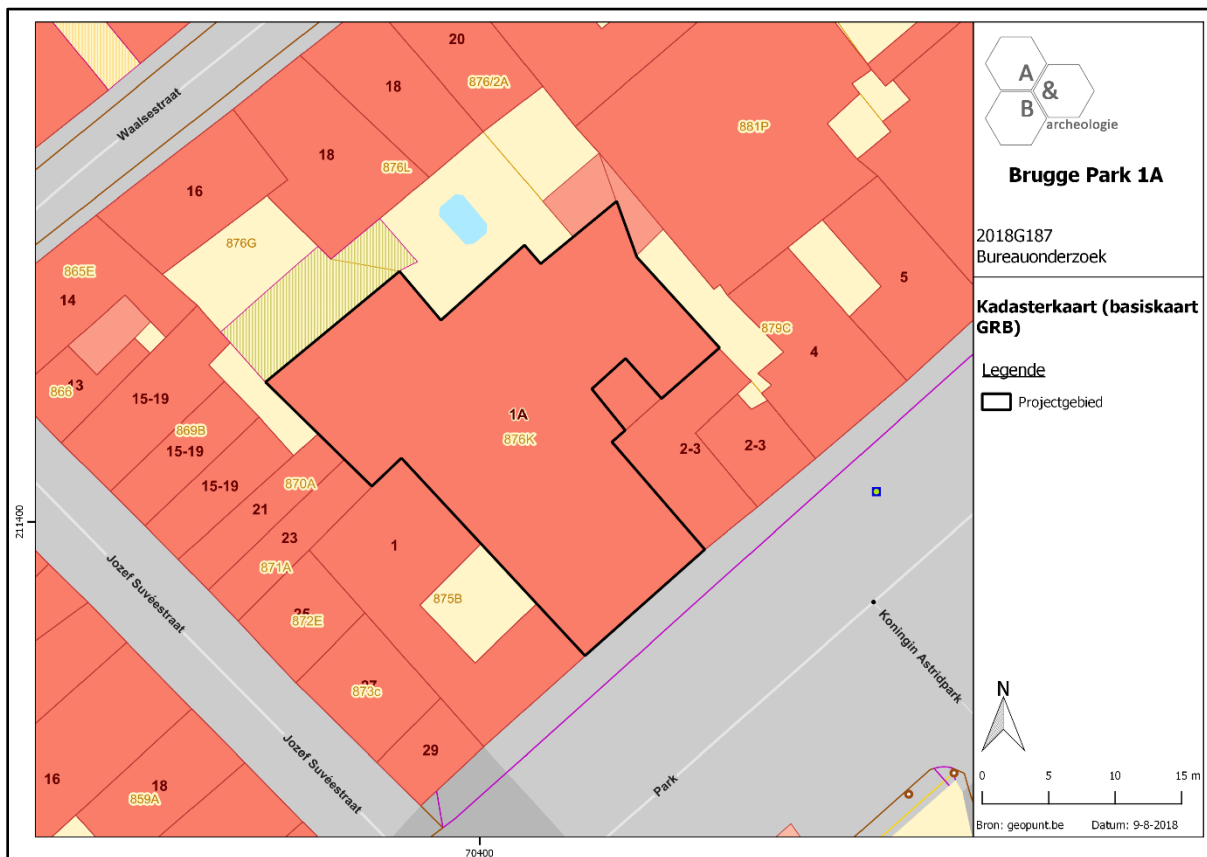
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Brugge Park 1A

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 70383,9 en Y: 211389,92; X: 70418,1 en Y: 211424,16

Kadastergegevens: Brugge, afdeling 2, sectie B, perceel 876K

Het plangebied is 552m² groot. Verspreid over het volledige plangebied worden proefputten en -sleuven aangelegd, op enkele strategische plekken die het meest verstoord zullen worden door de werken.

Figuur 1 Aanduiding van het plangebied op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van de onderzoeken is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn, hoe de stratigrafie in elkaar zit, en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Hoeveel archeologische niveaus zijn te onderscheiden, en op welke diepte bevinden deze zich?
- Kunnen er uitspraken gedaan worden over de evolutie van het plangebied? Van wanneer dateren de eerste bewoningssporen? Zijn er diverse bewoningsfasen af te leiden uit de resultaten van het vooronderzoek?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een behoud in situ mogelijk, en zo ja, hoe kan dit gerealiseerd worden?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefputten en -sleuven, gezien de ligging van het plangebied in een stedelijke context met een complexe verticale stratigrafie, de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Specifiek wordt verwezen naar hoofdstukken 8.6.1 en 8.6.3 van de *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

De proefsleuven en proefputten worden ingeplant rekening houdend met de wetenschappelijke vraagstelling en de huidige bebouwing. Volgende configuratie wordt voorgesteld:

- Werkput 1:
 - ➔ Proefsleuf van 7 bij 2m op de locatie aan de straatzijde, dwars op Park, en centraal in het gebouw, achter de middelste poort.
 - ➔ Doel: bewaringstoestand van de historische bebouwing nagaan, en eventueel overgang tussen deze bebouwing en het achtererf vatten.
 - ➔ Sleuf omvat ook min of meer de plaats waar de infiltratieput en de septische put zullen worden aangelegd, en waar de verstoring dus dieper zal zijn dan 80cm.
 - ➔ Deze sleuf wordt aangelegd tot op het eerste archeologische niveau. Indien dit hoger ligt dan 1,00m onder maaiveld (20cm onder de verstoringsdiepte)¹ dan wordt plaatselijk gepeild naar de stratigrafie tot op een diepte van 1,00m onder maaiveld. Indien dit lager ligt dan 1,00m onder maaiveld, dan wordt de diepte van deze sleuf beperkt tot 1,00m onder maaiveld.
 - ➔ Op de locatie van de septische put of de infiltratieput wordt in de sleuf een proefput aangelegd die tot op het niveau van de moederbodem wordt uitgegraven. Indien in de proefput de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie niet bereikt kan worden (bvb. omwille van veiligheidsredenen), dan wordt in de proefput minstens 1 boring of sondering tot in de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie geplaatst om de stratigrafie in kaart te brengen, indien dit relevant is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

¹ De dikte van de buffer hangt af van het type sporen en de bodemgesteldheid, en zal mogelijk groter zijn dan de arbitrair voorziene 20cm.

- Werkput 6:
 - ➔ Proefsleuf van 7 bij 2m op de voormalige achtererven, evenwijdig met Park, centraal in het gebouw.
 - ➔ Doel: bewaringstoestand van de achtererven vatten, eventuele oude percellering aansnijden.
 - ➔ Deze sleuf wordt aangelegd tot op het eerste archeologische niveau. Indien dit hoger ligt dan 1,00m onder maaiveld (20cm onder de verstoringsdiepte)² dan wordt plaatselijk gepeild naar de stratigrafie tot op een diepte van 1,00m onder maaiveld. Indien dit lager ligt dan 1,00m onder maaiveld, dan wordt de diepte van deze sleuf beperkt tot 1,00m onder maaiveld.
 - ➔ Op één locatie wordt in de sleuf een proefput aangelegd die tot op het niveau van de moederbodem wordt uitgegraven. Indien in de proefput de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie niet bereikt kan worden (bvb. omwille van veiligheidsredenen), dan wordt in de proefput minstens 1 boring of sondering tot in de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie geplaatst om de stratigrafie in kaart te brengen, indien dit relevant is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

Indien de onderzoeksvragen op basis van bovenstaande werkputtenplan niet afdoende kunnen beantwoord worden, dan kan de uitvoerende erkende archeoloog er tijdens het veldonderzoek voor opteren om extra proefputten of proefsleuven aan te leggen, of de bestaande werkputten uit te breiden, om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen.

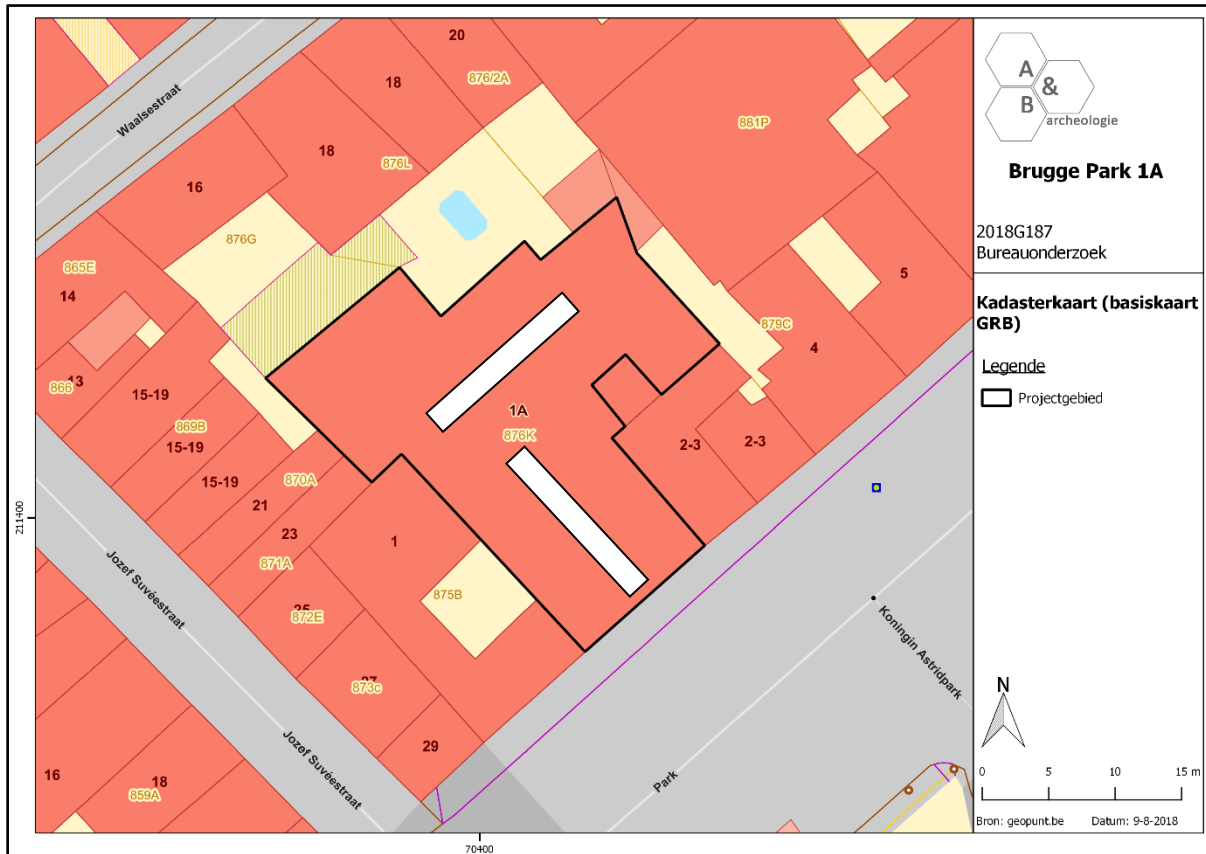
De werkputten worden na het onderzoek terug gedicht. Eventuele sporen worden afgedekt met geotextiel, waarboven een pakket van 20cm dik aanvulzand wordt gelegd, zodat bij latere uitgravingen duidelijk wordt dat men het archeologische niveau nadert.

Er wordt in totaal 28m² onderzocht, ofwel 5% van de totale oppervlakte van het plangebied. Gezien de spreiding van de werkputten wordt dit als voldoende ervaren om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden en een correcte inschatting te maken van het archeologisch potentieel van het plangebied. In de proefputten gebeurt de verdieping naar een volgend vlak gebeurt pas als het bovenliggende vlak geregistreerd en onderzocht werd. Bij de verdieping naar de volgende vlakken wordt zoveel mogelijk getracht om muur- en vloerresten ouder dan de 19de eeuw te behouden. Op die manier kunnen ze bij een eventueel verder onderzoek in een groter geheel geplaatst worden.

- Randvoorwaarden

Het onderzoek vindt plaats op een beperkt toegankelijk locatie. De uitvoerder van het verder vooronderzoek is zich ervan bewust dat het terrein niet betreden kan worden met grote graafmachines.

² De dikte van de buffer hangt af van het type sporen en de bodemgesteldheid, en zal mogelijk groter zijn dan de arbitrair voorziene 20cm.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team moet bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek van sites met complexe stratigrafie in stadskern. Beide archeologen hebben minstens 20 werkdagen veldervaring met prospectieonderzoek in stedelijke context. Minstens 1 van de archeologen heeft een gedegen kennis van (post)middeleeuws aardewerk.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.